

Bouwopgave 1 miljoen woningen: Een kans voor natuur!

Een website met adviezen over
en goede voorbeelden van
Natuurinclusieve Verstedelijking

Handvat bij versterken biodiversiteit

Bij ontwikkelaars en overheden is veel goede wil om natuurinclusief te bouwen en te verstedelijken: er zijn vele mooie voorbeelden beschikbaar. En dat komt goed uit, want onze natuur staat onder druk. Op het gebied van biodiversiteit worden internationale doelen niet gehaald, maar Nederland heeft zich daar wel aan gecommitteerd. Daarom is het belangrijk gezamenlijk te zorgen dat de dynamiek die ontstaat door verstedelijking ook benut wordt om onze natuur te versterken.

Om hierbij een handvat te bieden heeft RVO in opdracht van het Ministerie van LNV een storymap ontwikkeld, in de vorm van een interactieve website:

www.rvo.nl/natuurinclusieve-verstedelijking

Natuurinclusief Westergouwe

Deze nieuwe woonwijk is door een robuuste parkachtige groenstructuur verbonden met het natuur- en recreatiegebied de Groenblauwe zone. Een deel van het gebied is voorlopig 'tijdelijke natuur'.

Bron: www.tijdelijkenatuur.nl/project/westergouwe/

Storymap Natuurinclusieve Verstedelijking

Deze storymap is een pleidooi voor een natuurinclusieve aanpak van de verstedelijkingsopgave waar Nederland voor staat. Met behulp van voorbeelden wordt getoond hoe natuur op een doordachte en systematische manier kan worden meegenomen bij de bouw van een miljoen woningen.

Grote steden zoeken bij de invulling van de verstedelijkingsopgave vooral oplossingen in inbreiding: hoog stedelijk verdichten en transformeren van bestaand stedelijk gebied.

Waar verdichten onvoldoende oplossing biedt zal ook stedelijke uitbreiding plaatsvinden met nieuwe uitleglocaties. In de storymap worden adviezen gegeven voor een natuurinclusieve aanpak van deze opgave.

Deze kaart geeft een fictieve stad in zijn omgeving weer. De onderdelen van stad en netwerken kunnen afzonderlijk worden geactiveerd. Het verhaal achter de gidssoorten is ook op de website terug te vinden.

Enkele van de adviezen bij verdichting:

- Neem bij de keuze tussen verdichtingslocaties als criterium de mogelijkheid mee om het ecologisch netwerk in de stad te versterken.
- Verbind transformatiegebieden met het ecologisch netwerk in de stad en neem gidssoorten als uitgangspunt voor de natuurinclusieve inrichting.
- Zet maximaal in op samenhang tussen natuurinclusieve maatregelen aan gebouwen en in het openbaar groen.
- Zet in transformatiegebieden maximaal in op ontstening.
- Benut dubbel ruimtegebruik zoals dakparken als oplossing.

Enkele van de adviezen bij nieuwe uitleg:

- Speel in de stedenbouwkundige opzet maximaal in op de kenmerken van het onderliggende landschap en benut bestaande waterlopen en landschapselementen in de groenstructuur.
- Ontwikkel een natuurinclusieve groenstructuur vooruitlopend op de bouw in samenhang met tijdelijke natuur.

Natuur als stedelijke functie

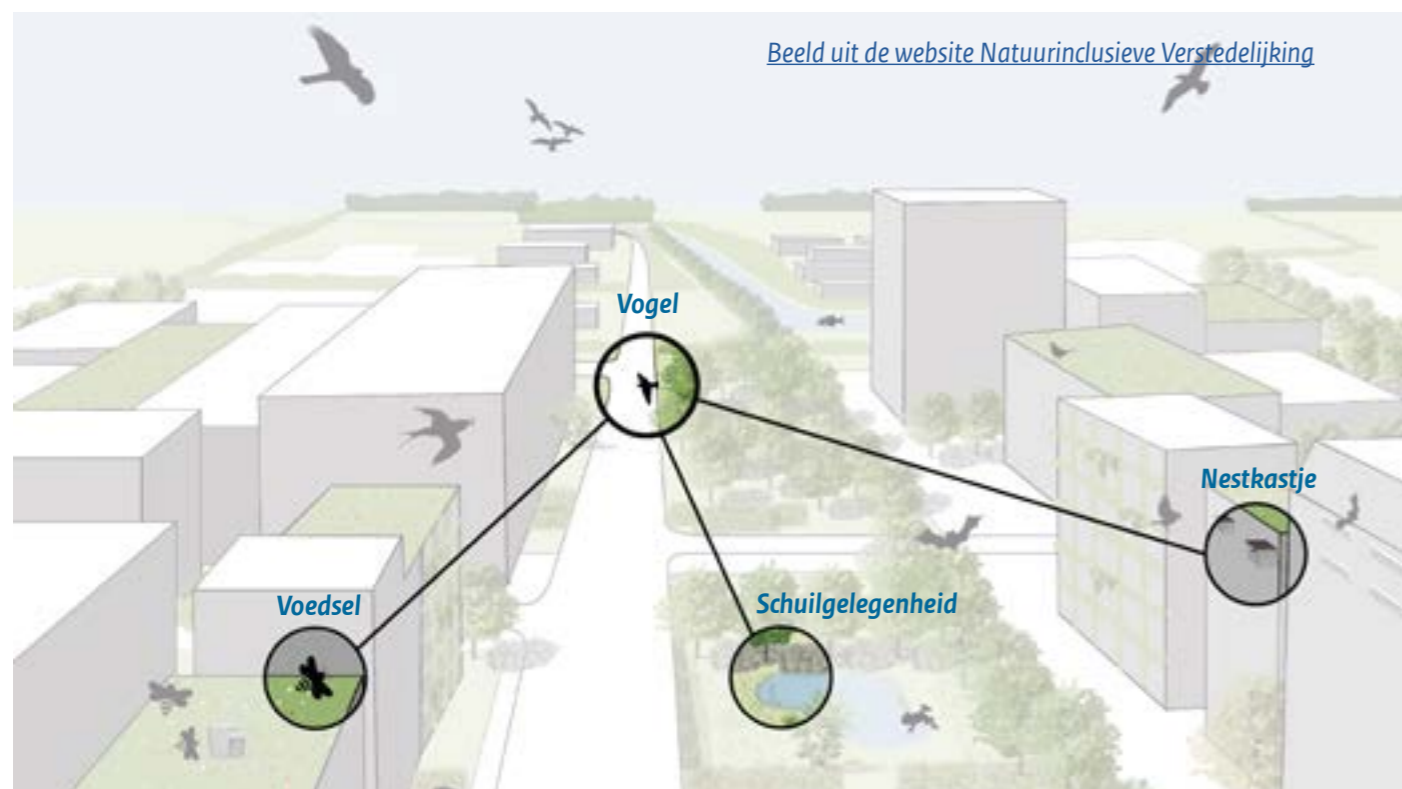
De stad is gebaat bij natuur. Natuur vraagt om 'groene en blauwe' maatregelen die heel goed samen gaan met klimaatadaptatie, een gezonde leefomgeving en het stimuleren van sociale cohesie in de stad. Maatregelen die de natuur ten goede komen, verhogen vaak de vastgoedwaarde en versterken het vestigingsklimaat voor bedrijven. Natuurinclusief zou dan ook het nieuwe normaal moeten zijn bij bouwen en verstedelijken.

Wanneer is groen ook natuurinclusief? Natuur

kan worden beschouwd als een samenhangend systeem: alle onderdelen van een leefgebied van een soort zijn daarbij van belang. Anders dan 'gewoon' groen heeft natuurinclusief groen altijd een rol in het versterken van de biodiversiteit. Waarbij de specifieke functie in het ecologische systeem in ogenschouw wordt genomen. Hetzelfde geldt natuurlijk ook voor natuurinclusieve gebouwen.

Het heeft pas écht zin om nestkastjes voor specifieke vogelsoorten te integreren in gebouwen als er in de omgeving van die nestkastjes voldoende voedsel en schuilgelegenheid te vinden is.

Beeld uit de website Natuurinclusieve Verstedelijking

Stads-DNA en gidsoorten

Natuur is niet overal hetzelfde. Het is van belang de uitgangssituatie te kennen, het zogenaamde stads-DNA. Den Haag bijvoorbeeld, gebouwd op zand en veen, grenzend aan de duinen, heeft een andere uitgangssituatie dan Apeldoorn dat tussen het Veluwe massief en de IJssel ligt. Er zullen dan ook soorten te vinden zijn die van deze specifieke omstandigheden kunnen profiteren. Om handen en voeten te geven aan natuurinclusieve verstedelijking wordt door verschillende organisaties gebruik gemaakt van gidsoorten: soorten die karakteristiek zijn voor een stad, passend bij het stads-DNA. Deze gidsoorten kunnen behulpzaam zijn bij het concreet invulling geven aan natuurinclusieve gebouwen en natuurinclusief groen.

3 Factoren bij versterken ecologisch systeem

Plantensoorten in de stad zijn voor hun vestiging afhankelijk van de juiste standplaatscondities. Diersoorten maken op hun beurt weer gebruik van verschillende vegetaties, bijvoorbeeld voor

het zoeken van voedsel, beschutting, voortplanting en veiligheid tegen predatoren. Om het ecologische systeem in de stad te versterken zijn er drie factoren van invloed: Areaal, Verbinding en Diversiteit & kwaliteit.

Beeld uit de website Natuurinclusieve Verstedelijking

Aanpak op drie schaalniveaus

In de storymap wordt op drie schaalniveaus toegelicht hoe biodiversiteitsdoelen optimaal meegenomen kunnen worden bij de verstedelijkingsopgave. En hoe deze schaalniveaus samenhangen. Overheden op het regionale- en stedelijke schaalniveau kunnen helderheid geven over natuurdoelen en koppelkansen in de ruimtelijke ordening. Zodat ontwikkelaars en architecten die natuurinclusief willen bouwen op wijk- en buurtniveau, weten hoe ze aan een groter ecologisch systeem bij kunnen dragen. Dat vraagt op gebouw- en straatniveau om afstemming tussen natuurinclusieve bouwers en stadsecologen. Met multifunctionele groenblauwe netwerken

op regionale schaal kan de verbinding tussen groen in en om de stad worden gelegd. Groenblauwe netwerken kunnen zo een belangrijke rol spelen in het leefbaar houden van onze steden. Door deze netwerken ook te baseren op de landschaps-ecologische ondergrond kunnen zij een effectieve bijdrage leveren aan het versterken van de biodiversiteit. Het definiëren van groenblauwe netwerken kan zo helpen bij een natuurinclusieve aanpak van de verstedelijkingsopgave. Bij inbreiding van nieuwe wijken en buurten, transformatie van bestaand stedelijk gebied en de uitbreiding van de stad met 'nieuwe uitleg' ontstaan concrete mogelijkheden om het

Beeld uit de website *Natuurinclusieve Verstedelijking*

Om biodiversiteitsdoelen optimaal mee te nemen in de verstedelijkingsopgave adviseert de storymap een aanpak op drie schaalniveaus.

Regionaal- en stedelijk schaalniveau

Overheden zijn helder over natuurdoelen en koppelkansen:

- Combineren van de natuuropgave met ander ruimtelijk beleid
- Robuuste groenblauwe verbindingen vaststellen

Wijk- en buurtniveau

Ontwikkelaars/architecten dragen bij aan groter ecologisch systeem:

- Natuurinclusieve verdichting, transformatie en nieuwe uitleg; waarbij aandacht is voor vergroten areaal (ontsteden), verbeteren ecologische verbindingen (ontsnippen), en verbeteren habitats (diversiteit & kwaliteit)

Gebouw- en straatniveau

Afstemming natuurinclusieve bouwers en stadsecologen:

- Natuurinclusieve bouw versterkt het ecologisch netwerk
- Het ecologisch netwerk versterkt de natuurinclusieve bouw

ecologische netwerk op systeemniveau te versterken. Het gaat daarbij om uitbreiding van het biodiverse areaal, versterking van noodzakelijke ecologische verbindingen en verbeteren van de diversiteit en kwaliteit van habitats voor gidssoorten.

Ringpark Utrecht

Binnen het provinciale concept Ringpark Utrecht is een multifunctioneel groenblauw netwerk voor de noordzijde van de stad uitgewerkt.

Groenblauw netwerk noordflank Utrecht, IMOSS

Bron: www.imoss.nl/project/provincie-utrecht-ringpark-utro/

Verbeelding van Amsterdam Vertical, NL Architects

Schaalniveau Wijk-Buurt

Bron: www.stedebouwarchitectuur.nl/artikel/310719/vertical-in-sloterdijk-centrum-natuur-in-de-stad

Natuurinclusief Amsterdam Vertical

Verbeterd de verbinding tussen de Brettenzone en het Westerpark. Hier zijn straks vogels, vlinders en insecten te vinden die vanuit de duinstreek aan de kust via de Brettenzone ononderbroken verder de stad in kunnen trekken.

Vergroenen middenberm Kaapstraat

Overheden, zoals gemeenten, kunnen de openbare ruimte vergroenen door kansen bij herinrichting en beheer te benutten. Den Haag zet bijvoorbeeld bewust in op vergroening door te 'ontsteden'.

Bron: www.denhaag.raadsinformatie.nl/document/6041712/1/RIS298636_Bijlage_Visie_wijk_en_buurtgroen_Stadsdeel_Centrum

Gebouw en omgeving

Gebouwen kunnen aan planten en dieren een ideaal onderkomen bieden, zowel op daken als aan gevels. Nieuwe gebouwen kunnen bijvoorbeeld worden voorzien van neststenen voor vogels en vleermuizen. Om het gebouw kunnen tuinen en binnentuinen zodanig worden ingericht dat allerlei soorten planten en dieren zich er thuis voelen. Maar deze maatregelen worden pas echt effectief voor het versterken van de biodiversiteit als ze samenhangen met de natuurinclusieve inrichting van de openbare ruimte in parken, lanen en plantsoenen.

www.rvo.nl/natuurinclusieve-verstedelijking

Meer informatie:

Isabelle Vreeke, LNV

i.w.m.vreeke@minlnv.nl

Stephan Hermens, RVO

stephan.hermens@rvo.nl

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
aug. 2020